

Éjszaka a krízisautóval (képgaléria)

A február eleji fagyos időszakban a média fokozott figyelmet szentelt a hajléktalanokat ellátó intézményeknek, tévéstábok, újságírók, fotóriporterek keresték a Máltai Szeretetszolgálat krízisautóját és diszpécserközpontját, de elkísérték útjukra az utcai szociális munkásokat is. Az alábbiakban Mizsei Bernadett Magyar Nemzetben megjelent riportját, és Marjai János, az MTI fotóriporterének a Kisalföldben megjelent képriportját adjuk közre.

Hajléktalanok stratégiái a túlélésre

A végsőig ragaszkodnak rideg kapualjához, padokhoz • A fedél nélkülieket civilek, köztük a Máltai Szeretetszolgálat is menti Megfeszített munka zajlik néhány napja azoknál a civil szervezeteknél, amelyek a hajléktalan emberek életét próbálják menteni a leghidegebb éjszakákon. Sok fedélnélküli azonban még a legzordabb időben sem hajlandó elhagyni a minden komfortot nélkülöző lakhelyét, mert számukra egy frekventált kapualj az életben maradással egyenlő.

Mizsei Bernadett

Keressetek egy 43-as cipőt, mezítláb ül egy férfi a hóban – teszi le a telefont a Magyar Máltai Szeretetszolgálat munkatársa, Szabó-Galetta Katalin, amikor megérkezünk a szervezet fővárosi, Feszty Árpád utcai irodájába. Este fél hét múlt, ilyenkor megszorodnak az utcán didergő hajléktalanokkal kapcsolatos lakossági és rendőrségi bejelentések. Két helyszínre sietünk. A békásmegyeri lakótelepen két fedél nélküli férfit kell rábírnunk arra, hogy töltsék egy krízisszállón az éjszakát. Három rendőr a hajléktalanokat felügyelve másfél órája várja a máltaiak autóját. Ők nem mozdulhatnak el addig, amíg nem rögzítik a jegyzőkönyvben, hová viszik őket a civilek.

Amíg a Zsirai Miklós utcába érünk, a máltaiak utcai gondozószolgálatának vezetőjétől, Kocsis Mihálytól megtudom: az elmúlt néhány napban már ötödik alkalommal jönnek ide, ugyanehhez a két férfihez. Számunkra talán érthetetlen, hogy miért ragaszkodnak a hajléktalan emberek egy-egy rideg kapualjhoz, megkopott, törött deszkájú padhoz, de Mihály magyarázata érhetőnek tűnik. Ami nekünk csak egy piszkos beugró két épület között, az számukra az első számú pénzszerzési helyszín, amit elhagyni egyetlen percre is rizikós, hiszen hamar elfoglalják a szemfüles sorstársak. Nemcsak pénzt koldulhatnak a forgalmas utcákon, de sokuknak van jóakarója is: a hentestől megkapják a maradékot vagy a péktől a száraz kiflit.

Megszokott helyek

Megérkezünk Békásmegyerre: a három fiatal rendőr szemmel láthatóan jobban didereg a két idős férfinál, akiket most nem nehéz rávenni, hogy üljenek be a fűtött autóba. Persze biztosan a Mihálytól kapott dorgálás is hat rájuk, miszerint „a szeretetszolgálat autója nem taxi, így jó lenne, ha nem kellene minden második este értük jönni”.

– Elnézést kérünk, ne haragudjanak – pillantanak lesütött szemmel az átfagyott rendőrökre, amint kopott csomagjaikat maguk után húzva az autó felé indulnak. – Azért jönnek vissza, mert a lakóktól rendszeresen kapnak ételt – magyarázza Katalin a makacsságnak tűnő túlélési stratégiát. Az életben maradásra egyébként nem csak ez az egy lehetőség van. Mihály azt mondja, a hosszú évek alatt komoly technikát fejleszt ki

minden hajléktalan. Itt van például a guberálás, az újságárulás, a színesfémgyűjtés vagy az idényjellegű munkák. Sokuk elszegődik a piacok mellé, mások az áruházak parkolóiban kéri el a százforintos érméket a vásárlóktól. Megélhetést nyújt az „üvegezés” is: a szelektív kukákból kiszedik az ép üvegeket, és visszaváltják.

Átvészeli a mínusz harmincat is

Az élelemszerzés mellett arra is külön módszereket fejlesztenek ki, hogyan lehet túlélni a hideget. A kartonpapír, a paplan és a kabát megfelelő rétegezésével átvészeli a leghidegebb éjszakákat is. – A mínusz harmincat is ki lehet bírni. Csak az a veszélyes, ha kilóg egy végtag, és elalszik az illető – magyarázza Mihály. Ennek fényében azoknak, akik nem hajlandók az elmúlt napokra jellemző zimankóra való tekintettel sem elhagyni megszokott fekhelyüket, a támogató szervezetek jó minőségű hálósákokat, meleg takarókat, esetleg sátrakat adnak.

A két hajléktalan férfit a Máltai Szeretetszolgálat átmeneti éjjeli melegedőjébe visszük, amit a Volánbusz Etele téri pályaudvarán alakítottak ki. Itt már nagy a torlódás az ajtó előtt, legalább ötven fedél nélküli vár bebocsátásra. A teremben matracok hevernek a földön, valamint két asztal néhány székkal. Aki feliratkozott, elfoglalhatja a helyét. Egy jó kedélyű hölgy, Lola azonnal az asztalhoz ül, szendvicseket vesz elő. Ma kapta a buszpályaudvaron. – De honnan tudták, hogy hajléktalan vagyok? – teszi fel a kérdést elgondolkodva. – Néztél már tükörbe? – nevet fel hangosan Ferenc, a társa. Ő egy zsírral teli műanyag ételhordót tesz az asztalra. Egy hentestől kapta. A legtöbben elővesznek egy kis elemózsiát, de akad, aki csak vágyakozva tekint a többiek ételére, és majszolás helyett cigarettát sodor. A hajléktalanok között nem csak idősek vannak, több fiatal is megjelenik a tömegben. Sándor 21 éves. Állami gondozott volt. Nem tudott megállni a saját lábán, miután kikerült az intézményből. Azt mondja, ott megkapott mindent, így nehezen szokja meg az öngondoskodást.

Kalyiba az út szélén

Nem sokat időzhetünk a melegedőben, tovább kell mennünk a következő riasztás helyszínére. A Mezőkövesd és a Szerémi út sarkán sátorban alvó hajléktalanokat keresünk. Zseblámpával fürkésszük a nyomokat a hóban az elhagyott helyszínen, de nem lelünk rájuk. Csaknem húsz percig kutatunk. Muszáj továbbmenni. A bejelentés talán nem volt pontos, vagy már elmentek. Pár utcával arrébb találunk viszont egy tákolmányt. Matracokból, kartonokból áll a néhány négyzetméteres „otthon”. Mihály és Katalin hosszasan szölongatják a feltehetőleg bent meghúzódó hajléktalanokat, de nem kapunk választ. A szakemberek ilyenkor nem nyitnak be, tiszteletben tartják a privát territóriumot. Most azonban a komoly mínuszokra való tekintettel kivételt tesznek, és elhúzzák az ajtóként funkcionáló pokrócot. Nincs bent senki, csupán egy matrac, néhány sörösüveg, hamutál.

A párna és a jó szó

Miután egy bevásárlóközpont bejáratában melegedő hajléktalant beviszünk a Batthyány téri melegedőbe, a Budai Parkszínpad oldalánál meghúzódó hajléktalanok felé vesszük az irányt. Mire megérkezünk – éppen a közterület-felügyelettel egy időben –, már éjfél is elmúlt. Két férfi alszik a hideg köre helyezett kartonpapírokon kabátokban, takarókba bugyolálva. Az egyik fel sem kel, a másik készségesen beszélget velünk. Megkérdezzük, mit szeretne. – Egy párnát és néhány jó szót – érkezik a válasz. Megkapja mindkettőt, sőt, a közterület-felügyelet munkatársai meleg teával is megkínálják. De bejönni nem hajlandó, nem válik meg kutyájától, Bobbytól. Bár ekkorra már mínusz tíz fokig süllyed a hőmérséklet, szerinte nincs hideg.

– Már elnézést, hogy így fogalmazok – néz rám bocsánatkérően –, de voltam én már olyan hidegben is, hogy ha köptem egyet, az koppanva érkezett a földre – magyarázkodik. Azt azért elismeri, hogy minden nap, amikor hűlni kezd a levegő, az első tíz percben fázik. Aztán egyszerűen megszokja. Hosszas magyarázza, hogy semmire nincs szüksége, a párnát, a teát, no meg a jó szót viszont hálásan megköszöni. Talán ilyen

furcsa előadást még nem látott a parkszínpad. A ma éjjeli performansz egészen más: a darabot maga az élet írja, és a jelenet egyetlen perce sem kitaláció: ez a legkeményebb, legridegebb valóság.